

Mezinárodní kurzy pořádané Institutem ochrany obyvatelstva Lázně Bohdaneč v roce 2016

16.8.2016 112 str. 20 Poznatky - zkušenosti

pplk. Ing. Ladislava NAVRÁTILOVÁ, Ph. D.

Školení zahraničních **specialistů** v oblasti **ochrany** před účinky **chemických zbraní** tvoří tradiční pilíř výcvikových akcí Institutu ochrany obyvatelstva Lázně Bohdaneč (dále jen „Institut“). Rok 2016 se stal zlomovým milníkem v oblasti **mezinárodních výcviků**, které se letos poprvé v historii Institutu konaly přímo v zahraničí, nikoli pouze v **České republice**.

V dubnu 2016 byl uspořádán výcvikový kurz v Paraguayi v Latinské **Americe** a v listopadu 2016 se bude konat tréninkový kurz v africké Ugandě. Klasikou zůstává květnový **mezinárodní výcvik** organizovaný přímo v Institutu, který se v letošním roce konal již po osmnácté. Veškeré tyto aktivity jsou pořádány pod hlavičkou **mezinárodní Organizace pro zákaz chemických zbraní (OPCW)**, se kterou Institut spolupracuje k oboustranné spokojenosti již od roku 1998. Špičkovou úroveň **výcviků** jen podtrhuje skutečnost, že letošní **výcvik** byl svojí odborností zařazen do nejvyššího **specializačního** stupně a slavnostnímu závěrečnému ceremoniólu v Praze přihlíželi kromě představitelů OPCW, **Ministerstva** zahraničních věcí, MV-generálního ředitelství HZS **ČR** a Státního úřadu pro jadernou bezpečnost také zástupci velvyslanectví jednotlivých účastnických států.

*@Speciální kurz havarijní **přípravenosti**, Paraguay, Asunción

Ve dnech 18. až 22. dubna 2016 se uskutečnil v Asunciónu, hlavním městě Republiky Paraguay, výcvikový kurz s názvem „**Speciální kurz havarijní přípravenosti pro příslušníky záchranných složek Paraguaye**“. Samotnému **výcviku** předcházela dlouhodobá přípravná **jednání** mezi **českými** instruktory a představiteli **záchranných** složek Paraguaye, kteří měli o uskutečnění **výcviku** eminentní zájem. Záštitu nad kurzem převzala organizace OPCW. Výuku i **výcvik** zajistili instruktoři Institutu pplk. Ing. Ladislava Navrátilová, Ph. D., pplk. RNDr. Alan Gavel a kpt. Mgr. Tomáš Kroupa. Akce se zúčastnilo 40 **příslušníků** paraguayských hasičů, policie, **armády** a **zdravotnické záchranné** služby. Kurz byl zaměřen na **ochranu** před účinky **chemických**, radioaktivních a biologických látek. Kromě teoretických **přednášek** účastníci nacvičovali detekci látek a jejich odběr, **výcvik** byl zakončen závěrečnými praktickými **cvičeními** ve skupinách. Vzhledem k aktuální problematice úniku chemických látek při požárech v Paraguayi a nutnosti **nácviku** praktických postupů při okamžité reakci na přítomnost nebezpečných látek byl **výcvik** vysoce potřebnou akcí, oceněnou nejen samotnými účastníky, ale také vedoucími představiteli paraguayských **záchranných** složek a organizace OPCW.

*@ Kurz byl zaměřen na **výcvik**
následujících aktivit

• Účinky chemických, biologických, radioaktivních a jaderných (CBRN) látek • Metody rozpoznání CBRN události • Ochrana **záchrannářů** • Principy vedení zásahu na CBRN

událost • Dekontaminace • Detekce a odběr vzorků • Využití informačních systémů a databází při vyhodnocení CBRN události • Table-top exercise, praktický **nácvik** činností při událostech CBRN.

Výcvik byl velmi přínosný pro všechny zúčastněné; paraguaysští **záchrannáři** získali obecný přehled o účincích a **ochraně** nejen před **chemickými**, ale též před biologickými a radioaktivními látkami. **Čeští** lektoři se seznámili s potřebami **záchrannářů** z Paraguaye, kde hasičské složky téměř nedisponují vhodnou detekční ani vzorkovací technikou a případná koordinace pomoci za účasti expertních chemických institucí Paraguaye je víceméně nefunkční. Veškeré hasičské jednotky Paraguaye (kromě ochrany **letišť** a vodní elektrárny Itaipu) vykonávají svoji práci dobrovolně (bomberos voluntarios) po vlastním zaměstnání. Nákup nového hasičského vybavení je téměř nemožný, na většinu techniky jsou finance vybírány mezi samotnými hasiči, což se pro nás zdá nepochopitelné. Veškeré tyto nedostatky jsou eliminovány nadšením lidí, kteří se svému dobrovolnému hasičskému povolání věnují celým svým srdcem. Atmosféra **výcviku** byla neopakovatelná, od pozornosti a zájmu při **prezentacích** a **výcviku**, po osobní zajímavé diskuze a latinsko-americkou bezprostřednost, kterou by tamním lidem mohla většina Evropanů jen závidět.

Důležitým výsledkem **výcviku** je rozpoznání potřeby pomoci Paraguayi s vylepšením materiálního hasičského vybavení, což by v místních podmínkách mělo zásadní efekt a bylo zaslouženou odměnou vzhledem k uvědomělému přístupu **záchrannářů**. Při osobním **jednání** s nejvyšším představitelům hasičů Paraguaye **generálem** Rafaelem Valdesem Peraltou byla příslibena

pomoc v oblasti: • zpracování seznamu detekční techniky a metodiky jejího použití pro detekci chemických látek, • vysvětlení **integrovaného záchranného systému v České republice**, • výhledové zabezpečení pokročilého praktického kurzu pro **záchranaře** v Paraguayi, který by navázal na realizovaný kurz a kladl by důraz na praktický **nácvik** jednotlivých činností v ochranných oděvech a součinnost jednotlivých týmů při komplexním řešení situace s únikem nebezpečné látky. Přestože **výcvik** probíhal s tlumočením z angličtiny do španělštiny, v Paraguayi se celý **český** tým cítil jako doma. A není se čemu divit, vždyť jako se **České republice** říká srdce Evropy, tak se Paraguay nazývá srdcem Latinské Ameriky. *@Výcvikový kurz pro instruktory, **Česká republika**, Institut

Mezinárodní výcvik ochrany proti **chemickým zbraním** určený pro **specialisty-instruktory** se v Institutu uskutečnil ve dnech 18. až 25. května 2016. Náklady na konání kurzu byly hrazeny **českou** stranou (Státní úřad pro jadernou bezpečnost a MV-generální ředitelství HZS **ČR**). Program kurzu sestával ze čtyř hlavních bloků: teoretických **přednášek**, praktických **cvičení**, table top exercise a závěrečného **cvičení**, ve kterém účastníci komplexně řešili mimořádnou událost s únikem neznámé **bojové chemické** látky. Odborný program **výcviku** byl zabezpečen instruktory Institutu. V letošním roce se podařilo zajistit jako hostujícího instruktora zkušeného **specialistu** z německé Akademie pro krizový management, nouzové plánování a **civilní ochranu** pana Gerharda Uelpenicha, který byl součástí instruktorského týmu po celou dobu kurzu. Dalším **specialistou** se zajímavou **přednáškou** o **zdravotních** následcích zasažení **bojovými chemickými** látkami byl doc. MUDr. Jiří Bajgar, DrSc. z Katedry toxikologie a **vojenské farmacie Univerzity obrany**.

Kurz si kladl za cíl nejen ryze praktický **výcvik** spočívající v **nácviku** práce v ochranných oblecích, průzkumu a detekce, odběru vzorků a dekontaminace, do jeho programu byla též zahrnuta nadstavbová část, ve které Institut jako výzkumná organizace zúročil své aktuální znalosti a zkušenosti, které byly předány posluchačům, aby zvýšily jejich informovanost o moderních trendech **ochrany** před účinky **chemických zbraní**.

Jednou z možností, jak zvýšit úroveň celkového povědomí o řešení úniku chemické látky, bylo využití informačního systému WISER a jeho implementace při praktickém řešení rizikové chemické situace. Pro účastníky byla připravena **speciální** učebna s počítači, do kterých byl systém WISER nahrán. Po úvodní **přednášce** vysvětlující různé možnosti systému i praktické ukázky byli účastníci rozděleni do skupin, kde jednotlivě řešili masivní únik chemické látky při **povodních**, ať již z minulosti reálný (1. scénář) nebo fiktivní (2. scénář). Závěrem bylo uskutečněno diskuzní fórum, kde byl projednáván postup pro ochranu ohroženého obyvatelstva v dané oblasti. Tato aktivita byla účastníky vysoce hodnocena, jelikož ve všech státech se potýkají s **povodněmi**, jejichž následky musí být rychle a komplexně řešeny.

Dalším inspirativním trendem bylo testování těsnosti ochranných masek samotnými posluchači a následné vyhodnocení **testu**. Při této aktivitě si účastníci uvědomili, jak správné **nasazení** ochranné masky ovlivňuje jejich bezpečnost.

Velmi zajímavým tématem pro zahraniční účastníky se stala demonstrace využití soupravy pro určení nebezpečných vlastností látek neznámého složení (SOUL). Metodika pro použití soupravy a celá souprava byla vyvinuta v Institutu a pro svoje jednoduché použití, cenovou dostupnost a obecné využití při prvotní identifikaci nebezpečných účinků neznámých chemických látek je oblíbená nejen u **českých** hasičů. Byla již přeložena do angličtiny a španělštiny a je využívána v mnoha zemích světa.

Vzhledem ke skutečnosti, že byl **český** kurz realizován v nejvyšším výukovém stupni, účastníci byli aktivně zapojeni do **přednáškového** programu. Každému cvičícímu bylo přiděleno téma, které si musel nastudovat a zároveň si připravit svoji vlastní **prezentaci** a ukázkou použití daného předmětu v reálné situaci. Cvičící ve spolupráci s lektory trénovali použití ochranných **protichemických** oděvů Respirax v kombinaci s maskou Promask, dále detekci, odběr vzorků, dekontaminaci a zásady komunikace a pobytu v nebezpečné zóně. Bylo nutné nejen správně nacvičit jednotlivé činnosti, ale také zkoordinovat týmy, určit komunikační signální nály a role jednotlivých členů v týmech. Jednotlivé činnosti byly na závěr secvičeny, zásadní důraz byl kladen na skutečnost, aby každý jednotlivec pochopil princip komplexního řešení mimořádné události s únikem nebezpečné látky a správnou posloupnost činností od prvotní detekce nebezpečné látky až po závěrečnou dekontaminaci.

Program celého kurzu byl koncipován takovým způsobem, aby účastníci při závěrečném **výcviku** byli schopni zvládnout mimořádnou událost s únikem **bojové chemické** látky. Při závěrečném **cvičení** byly na výcvikové ploše rozehrány dva „reálné“ scénáře, aktéři byli rozděleni do dvou týmů, ve kterých museli dané situace řešit. **Velitelem** prvního **cvičení** byl určen pan Carlos Bishop z Barbadosu, druhému scénáři velel pan Byung Sub Kim z Jižní Koreje. **Velitelé** byli plně zodpovědní za celkovou koordinaci týmů a řešení rizikové situace. Při závěrečných **cvičeních** již nebyla účastníkům poskytována lektorská podpora, vše záleželo jen na jejich schopnostech a dovednostech. Každé **cvičení** bylo zakončeno vyhodnocením, kdy byl se všemi aktéry diskutován jak průběh celého **cvičení**,

tak klady a záporny jednotlivých činností. Cvičící se zhostili svých rolí výborně, zvláště je třeba pochválit **velitele** z Jižní Koreje, který díky svým manažerským schopnostem správně zkoordinoval všechny týmy a činnosti.

*@Výcvikový kurz pro státy Východoafrického společenství (EAC), Uganda, Jinja

V současnosti pracovníci Institutu intenzivně připravují výcvikový kurz pro státy Východoafrického společenství (EAC) v Ugandě. Záměrem OPCW je vytvoření regionálního výcvikového centra v ugandské oblasti Jinja, kde budou probíhat **výcviky** pro státy EAC (Uganda, Tanzánie, Keňa, Rwanda, Burundi a Jižní Súdán). V červnu tohoto roku se uskutečnila inspekční cesta pracovníků Institutu do výcvikového centra (Ugandan Regional Deployment Capability Centre), kdy bylo toto centrum klasifikováno jako vyhovující pro tréninkové aktivity. Týdenní **výcvik** se uskuteční v listopadu 2016, účastnit se ho budou **záchranáři** ze všech šesti států EAC. **Projekt** regionálního výcvikového centra je prvním svého druhu na světě, zvládnutí prvního **výcviku** je významným závazkem pro Institut, který byl k tomuto účelu vybrán na základě dlouhodobého pozitivního hodnocení OPCW. O důležitosti celé akce svědčí i příslibení účasti přímo **generálním** ředitelem OPCW Ahmetem Üzümcü, který v roce 2013 přebíral pro OPCW Nobelovu cenu za mír.

Výcvik bude prováděn ryze prakticky s důrazem na použití ochranných **protichemických** oděvů, dále na průzkum a detekci, odběr vzorků, dekontaminaci a zásady pobytu v nebezpečné zóně. Důraz bude kladen zejména na týmovou spolupráci a secvícení jednotlivých aktivit. Plánovaným hlavním výstupem celého **výcviku** je nejen odborný trénink, ale též koordinace jednotlivých činností a komunikace mezi **příslušníky** různých východoafrických států tak, aby závěrečné **cvičení** proběhlo komplexně a metodicky správně. I když se **výcvik** uskuteční až v listopadu, již v létě a na podzim probíhá nákup všech praktických pomůcek a prostředků, jejich transport do Afriky, tvorba manuálů a výukových materiálů, příprava **prezentací** a také medikace zúčastněných pracovníků Institutu tak, aby pobyt v rizikové oblasti byl zvládnut bez **komplikací**. Doufejme, že se půlroční příprava této **pilotní** regionální akce zvládne bez problémů a **výcvik** proběhne ke všeobecné spokojenosti. Závěrem je možno zdůraznit, že prostřednictvím Institutu se **Česká republika** a MV-generální ředitelství HZS ČR dostávají stále více do povědomí světové odborné veřejnosti. Znalosti získané ve výcvikových kurzech se prostřednictvím absolventů dále šíří do zahraničních zemí, a tak v konečném důsledku přispívají ke zvýšení celosvětové chemické bezpečnosti.

Foto autor| foto autorka a archiv Institutu

O autorovi| pplk. Ing. Ladislava NAVRÁTILOVÁ, Ph. D., Institut ochrany obyvatelstva Lázně Bohdaneč,